

Paris Komünü Üzerine Tezler

Sitüasyonist Enternasyonal

18.03.1962

İçindekiler

1	3
2	3
3	3
4	3
5	4
6	4
7	4
8	5
9	6
10	6
11	7
12	7
13	7

1

“Klasik işçi hareketi hiçbir aldatmacaya kapılmadan, özellikle de çeşitli siyasi ve sözde teorik mirasçılara ilişkin hiçbir yanılısma olmaksızın yeniden incelenmelidir çünkü miras aldıkları tek şey onun başarısızlığıdır. Bu hareketin görünürdeki başarıları (reformizm ya da devlet bürokrasisinin kurulması) aslında temel başarısızlıklarıdır, başarısızlıkları ise (Paris Komünü ya da 1934 Asturya isyanı) bizim için ve gelecek için şimdiye kadarki en umut verici başarılarıdır.” (Internationale Situationniste #7).

2

Komün, on dokuzuncu yüzyılın en büyük festivaliydi. 1871 baharındaki olayların altında, isyancıların kendi tarihlerinin efendileri haline geldikleri duygusu, “hükümet” politikaları düzeyinde değil, gündelik yaşamları düzeyinde gerçekleşmiştir. (Örneğin herkesin silahlarıyla oynadığı *oyunları* düşünün, orada aslında iktidarla oynuyorlardı). Marx’ın “Komün’ün en önemli sosyal ölçütü, eylemlerdeki kendi varlığıydı” demesi de *bu bağlamda anlaşılmalıdır*.¹

3

Engels’in “Paris Komünü’ne bakınız, *o proletarya diktatörlüğüydü*” sözü, proletarya diktatörlüğünün ne olmadığını (proletarya adına proletarya üzerindeki devlet diktatörlüğünün çeşitli biçimlerini) ortaya koymak için ciddiye alınmalıdır.

4

Komün’ün *tutarlı bir örgütsel yapıdan yoksun olduğu* konusunda haklı eleştiriler yapmak kolay olmuştur. Ancak siyasi yapılar sorunu bugün bize Bolşevik tipi yapının mirasçılarının iddia ettiğinden çok daha karmaşık görüldüğü için, Komün’ü yalnızca tüm hataları kolayca aşılabilecek devrimci ilkeliğin modası geçmiş bir örneği olarak değil, tüm gerçekliği henüz yeniden keşfedilmemiş ve yerine getirilmemiş olumlu bir deney olarak incelemenin zamanı gelmiştir.

¹ Marx’tan yapılan alıntı ve Engels’ten yapılan bir sonraki alıntı Fransa’da İç Savaş’tan alınmıştır. [Ken Knabb, İngilizce’ye çevirenin notu]

5

Komün'ün lideri yoktu. Bu, işçi hareketinde liderlerin gerekliliği fikrinin evrensel olarak kabul edildiği bir dönemde gerçekleşti. Paradoksal başarı ve başarısızlıklarının ilk nedeni budur. Komün'ün resmi örgütleyicileri (Marx ya da Lenin, hatta Blanqui ile karşılaştırıldığında bile) yetersizdi. Ama öte yandan, o anın çeşitli "sorumsuz" eylemleri, kendi zamanımızın devrimci hareketinin devamı için tam da ihtiyaç duyulan şeydir (koşullar hemen hemen tüm bu eylemleri tamamen yıkıcı bir düzeye sınırlasa bile, buna en ünlü örnek, şüpheli bir burjuvanın politikayla hiçbir ilgisi olmadığı konusunda ısrar ettiğinde, "İşte tam da bu yüzden seni öldüreceğim" diye cevap veren isyancıdır).

6

Halkın genel olarak silahlandırılmasının hayati önemi, hareketin başından sonuna kadar pratik ve sembolik olarak kendini göstermiştir. Genel olarak, ortak bir iradeyi güç kullanarak dayatma hakkı, uzmanlaşmış müfrezeler lehine terk edilmemiştir. Silahlı grupların bu örnek teşkil eden özerkliğinin talihsiz bir yanı da koordinasyon eksikliğiydi, Versay'a karşı yürütülen saldırı ya da savunma mücadelesinin hiçbir noktasında halk güçleri askeri etkiye ulaşamadı. Bununla birlikte, İspanyol devriminin -son tahlilde iç savaşın kendisi gibi- böyle bir "cumhuriyetçi orduya" dönüşüm adına kaybedildiği unutulmamalıdır. Özerklik ve koordinasyon arasındaki çelişki, büyük ölçüde dönemin teknolojik seviyesiyle ilişkili gibi görünmektedir.

7

Komün, egemen yaşam organizasyonunun taşlaşmış işaretlerine anında saldırarak, sosyal mekânı politik terimlerle anlayarak ve herhangi bir anıtın masumiyetini kabul etmeyi reddederek *devrimci kentçiliğin bugüne kadarki tek uygulamasını temsil eder*. Bu saldırıyı "lumpen proleter nihilizmi" ve bazı " *pétroleuse*'lerin sorumsuzluğu"² olarak küçümseyen herkes, mevcut toplumda neyin pozitif değer taşıdığına ve

² *Pétroleuse*: Komün'ün son günlerinde Paris'teki birçok binayı petrol şişeleri fırlatarak yaktıkları söylenen (muhtemelen gerçek olmayan) Komünar kadınlar. [Ken Knabb, İngilizce'ye çevirenin notu]

korunmaya değer olduğuna inandığını belirtmelidir (bunun neredeyse her şey olduğu ortaya çıkacaktır). “Tüm alan zaten düşman tarafından işgal edilmiş durumda... Otantik kentçiliğin ortaya çıkış anı, belirli alanlarda bu işgalin boşluğunu yaratmakta olacaktır. İnşaat dediğimiz şey orada başlar. Bu durum, modern fizik tarafından ortaya atılan *pozitif boşluk* kavramı yardımıyla anlaşılabilir” (Basic Program of Unitary Urbanism, Internationale Situationniste #6).⁽¹⁾

8

Paris Komünü silahların gücünden ziyade alışkanlıkların gücüne yenik düştü. Uygulamadaki en skandal örnek, paraya çok ihtiyaç duyulduğu bir dönemde Fransız Ulusal Bankası'nı ele geçirmek için topları kullanmayı reddetmesiydi. Komünün tüm varlığı boyunca banka, Paris'te birkaç tüfek, mülkiyet ve hırsızlığın gizeminden başka bir şey tarafından savunulmayan bir Versay yerleşim bölgesi olarak kaldı. Diğer ideolojik alışkanlık

⁽¹⁾ "Urbanisme" (Fransızcada) = Şehir Planlaması. Bu genellikle pozitif, yapıcı, reformist bir faaliyet olarak kabul edilir (mevcut siyasi ve ekonomik yapıları meydan okumadan mevcut şehirleri daha rasyonel, daha işlevsel ve benzeri bir hale getirmek için değiştirmek). Sitüasyonistler, yaşamın tümünü dikkate alan daha bütüncül ve radikal bir "Üniter Kentçilik" hayal ediyorlardı. Mevcut yaşamın yapısı büyük ölçüde acınası ve baskıcı olduğundan, böyle bir üniter kentçilik büyük ölçüde negatif olmak zorundadır, yani sadece mevcut binaları, otoyolları, medyayı ve benzerlerini yeniden düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda bunların çoğunu yok eder ve diğerlerini radikal bir şekilde dönüştürür. Bu bakış açısına göre, Sitüasyonistler Komünarların Paris'e yönelik ayaklanmacı tutumunu, örneğin Vendome Sütunu'nu yıkmaları ve bazılarının Notre-Dame katedralini yıkmaya girişiminde (10. Tezde bahsedilmiştir) örneklandırıldığı gibi, imalı olarak görmüşlerdir. Bu tür eylemler genellikle "negatifliği" veya "nihilizmleri" ya da "sorumsuzlukları" nedeniyle küçümsenmiştir (ve küçümsenmektedir) Sitüasyonistler buna şu şekilde cevap verir:

"Mevcut toplumda nelerin olumlu değer taşıdığını ve korunmaya değer olduğunu düşünüyorsunuz?" Bu soru, olayları bir perspektife oturtmaya yarıyor, zira bu toplumun korunmaya değer pek çok yönünü bulmak elbette zor. Ancak çoğu insan (birkaç aşırı koşulun iyileştirilmesi dışında) çoğu şeyin aynı kalması gerektiğini varsayar, çünkü mevcut topluma o kadar alışmışızdır ki çok fazla şeyi değiştirmeyi hayal etmek zordur. Buna karşın Sitüasyonistler, mevcut toplumsal düzeni temelde saçma olarak görürler. Coğrafi olarak ifade etmek gerekirse, "Tüm alan düşman tarafından işgal edilmiştir" [yani kapitalizm ve ilgili hiyerarşik yapılar tarafından], dolayısıyla ilk adım bu işgalin bir kısmını (fiziksel olduğu kadar zihinsel olarak da) ortadan kaldırmaktır. Bu şekilde temizlenen alan (Komün'ün Paris'i Versaillais hükümet güçlerinden geçici olarak temizlemesi gibi) daha gerçek deneylere, daha pozitif yapıcı faaliyetlere olanak tanır. Modern fizik "pozitif boşluk" kavramıyla (uzaydaki bir boşluğun kendiliğinden yeni atom altı parçacıkların yaratılmasına/ortaya çıkmasına yol açabilmesiyle) benzerlik kurulabilir.

[Türkçe çevirisi için ekstra notlar, yardımları için Ken Knabb'e teşekkür ediyoruz.]

lar da her açıdan aynı derecede felaketle sonuçlandı (Jakobenizmin dirilişi, 1848'in anısına barikatların yenilgici stratejisi vs.)

9

Komün, eski dünyayı savunanların devrimcilerin -özellikle de devrim hakkında *sadece düşünen* ve hala eski dünyanın savunucuları *gibi düşündükleri* ortaya çıkan devrimcilerin- suç ortaklığından şu ya da bu şekilde nasıl yararlandıklarını gösteriyor. Bu yöntemle eski dünya, düşmanları arasındaki üsleri (ideoloji, dil, gelenekler, zevkler) elinde tutar ve onları kaybettiği araziye yeniden fethetmek için kullanır. (Ondan sonsuza dek kaçan tek şey proletaryanın doğal eylemlerinin düşüncesidir: Vergi dairesi alevler içinde kalmıştır.) Gerçek "beşinci kol" devrimcilerin zihinlerindedir.

10

Komün'ün son günlerinde Notre-Dame'ı yok etmeye giden ancak Komün sanatçılarından oluşan silahlı bir tabur tarafından savunulduğunu gören kundakçıların hikayesi, doğrudan demokrasinin zengin ve kışkırtıcı bir örneğidir. Konsey iktidarı perspektifinde çözülmesi gereken sorun türleri hakkında bir fikir vermektedir. Bu sanatçılar, ebedi estetik değerler adına - ve son tahlilde müze kültürü adına - bir katedrali savunmakta haklı mıydılar; oysa diğer insanlar bu yıkımı, zafer anında tüm yaşamlarını sessizliğe ve unutulmaya mahkûm etmek üzere olan bir topluma karşı mutlak meydan okumalarını sembolize ederek kendilerini ifade etmek mi istiyorlardı? Uzmanlar olarak hareket eden Komün'ün sanatçı partizanları, kendilerini yabancılaştırmaya karşı mücadelenin aşırı bir biçimiyle çatışma içinde buldular. Komünarlar, iktidarın totaliter terörüne tüm silahlarını kullanarak cevap vermeye cesaret edemedikleri için eleştirilmelidir. Her şey, o anda Komün'ün özündeki şiiri gerçekten ifade eden şairlerin basitçe *yok edildiğini* gösteriyor. Komün'ün tamamlanmamış eylemler yığını, geçici eylemlerinin "vahsete" dönüştürülmesini ve hafızalarının sansürlenmesini sağladı. Saint-Just'un "Devrimi yarım yamalak yapanlar sadece kendi mezarlarını kazarlar" sözü de kendi sessizliğini açıklamaktadır.³

³ Fransız Devrimi sırasında Jakoben liderlerden biri olan Louis-Antoine de Saint-Just, 1794'te Robespierre ile birlikte idam edildi. [Ken Knabb, İngilizce'ye çevirenin notu]

11

Bu hareketin tarihini her şeyi bilen ilahi bir bakış açısıyla (klasik romanlarda olduğu gibi) inceleyen teorisyenler, Komün'ün nesnel olarak başarısızlığa mahkûm olduğunu ve başarılı bir şekilde gayesini yerine getiremeyeceğini kolayca gösterebilirler. Onlar, bunu gerçekten yaşayanlar için gayenin *zaten orada olduğunu* unuttular.⁽²⁾

12

Komün'ün cüretkârlığı ve yaratıcılığı elbette bizim zamanımıza göre değil, kendi zamanının siyasi, entelektüel ve ahlaki tutumları açısından, paramparça ettiği tüm ortak varsayımların dayanışması açısından ölçülmelidir. Hâlihazırda hâkim olan varsayımların (sağ ve sol) derin *dayanışması*, bugün benzer bir patlamadan bekleyebileceğimiz yaratıcılık hakkında bize bir fikir vermektedir.

13

Komün'ün bir bölümü olduğu toplumsal savaş (yüzeysel koşulları önemli ölçüde değişmiş olsa da) bugün hala devam etmektedir. "Komünün bilinçsiz eğilimlerini bilinçlendirme" (Engels) görevinde, son söz henüz söylenmemiştir.

Fransa'da neredeyse yirmi yıldır Stalinistler ve solcu Hristiyanlar, Alman karşıtı ulusal cephelerinin anısına, Komün'deki ulusal kargaşa ve kırgın yurtseverlik unsurunu vurgulamakta anlaştılar. (Mevcut Stalinist çizgiye göre, "Fransız halkı daha iyi yönetilmek için dilekçe verdi" ve sonunda burjuvazinin vatansever olmayan sağ kanadının ihanetiyle umutsuz önlemlere sürüklendi). Bu dindar saçmalığı çürütmek için Komün'le beraber savaşmaya gelen tüm yabancıların oynadığı rolü göz önünde bu-

(2) Bir açıdan bakıldığında, Komün gibi bir isyanın yenilgiye mahkûm olduğu söylenebilir (kuşatılmış ve izole edilmiş olduğundan, ülkenin geri kalanından fazla destek alamadığından ve Versailles ordusuna direnecek teknik askeri araçlara sahip olmadığından vb.)

Ama buna katılanlar için bu zaten özgürleştirici bir deneyimdi. Sitüasyonistler, başarı, gerçekleşme ya da tamamlanma anlamına gelebilen "gaye" kelimesi üzerinde bir kelime oyunu yapıyorlar. Komün'ün kendisi yenilgiye mahkûm olsa bile, deneyim (geçici olarak) özgürleştiriciydi ve örneği gelecekteki mücadeleler için anlamlı olmaya devam ediyor (1. Teze bakınız).

[Türkçe çevirisi için ekstra notlar, yardımcıları için Ken Knabb'e teşekkür ediyoruz.]

lundurmak yeterli olacaktır. Marx'ın dediği gibi, Komün kaçınılmaz bir savaşı, "partimizin" Avrupa'daki 23 yıllık mücadelesinin doruk noktasıydı.

Guy Debord, Attila Kotányi, Raoul Vaneigem
18 Mart 1962

Anarşist Kütüphane

Sitüasyonist Enternasyonal
Paris Komünü Üzerine Tezler
18.03.1962

22.03.2022 tarihinde şuradan alındı: libcom.org
Çeviri: Konsept, Antarktika
İngilizce Aslı: Theses on the Paris Commune

tr.anarchistlibraries.net